

YOSHLARDA MILLIY TARBIYA SHAKLLANISHINING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK
OMILLARI

Abdujalilov Inomjon Abduhalil o'g'li

TDSHU magistr 1-bosqich talabasi

inomjonc4@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola yoshlarning milliy tarbiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi ijtimoiy va psixologik omillarni o'rganishga bag'ishlangan. Ushbu omillar orasida oila, ta'lim va jamiyatning roli tahlil qilinadi. Tadqiqot yoshlarning milliy tarbiyaga bo'lgan munosabatini shakllantirishda muhim faktorlarni ochib beradi va milliy qadriyatlarni anglashdagi rolini belgilaydi. Natijalar milliy tarbiyaning ijtimoiy va psixologik jihatdan qanchalik ahamiyatli ekanini namoyish etadi.

Kalit so'zlar: yoshlar, milliy tarbiya, ijtimoiy omillar, psixologik omillar, oila, ta'lim, jamiyat, qadriyatlar

Abstract: This article explores the social and psychological factors influencing the formation of national upbringing in youth. Among these factors, the roles of family, education, and society are analyzed. The study reveals key factors that shape young people's attitudes toward national upbringing and defines its role in understanding national values. The results demonstrate the significance of national upbringing from a socio-psychological perspective.

Key words: youth, national upbringing, social factors, psychological factors, family, education, society, values

Аннотация: Эта статья посвящена исследованию социальных и психологических факторов, влияющих на формирование национального воспитания у молодежи. Среди этих факторов анализируются роль семьи, образования и общества. Исследование выявляет основные факторы, формирующие отношение молодежи к национальному воспитанию, и определяет его роль в понимании национальных ценностей. Результаты показывают важность национального воспитания с социально-психологической точки зрения.

Ключевые слова: молодежь, национальное воспитание, социальные факторы, психологические факторы, семья, образование, общество, ценности

Kirish

Milliy tarbiya yoshlar ongida milliy qadriyatlar va urf-odatlarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Milliy tarbiya ijtimoiy va psixologik omillar ta'sirida shakllanadi, bu esa yoshlarning kelajakda jamiyatda to'laqonli faoliyat yuritishiga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqola yoshlarning milliy tarbiyasiga ta'sir etuvchi asosiy ijtimoiy va psixologik omillarni o'rganishga bag'ishlanadi.

Milliy tarbiyaga yangicha, tizimli yondashuv, bolada tayanch fazilatlarni kafolatli shakllantirishda uning psixologik qonuniyatlarini o'rganish, mazkur masalada oila, maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta, o'rta maxsus kasb-hunar, oliy ta'lim muassasalari, mahallalarning ijtimoiy-pedagogik imkoniyatlarini to'liq yuzaga chiqarishni va ular orasida ilmiy-metodik hamkorlik va uzviylikni yangi darajaga ko'tarishni taqozo etadi. Shu ma'noda juda ko'p tadqiqotchilar, jumladan A. Hasanov yoshlarning milliy ongini shakllantirishda oilaning roliga e'tibor qaratadi [1].

Ba'zi talaba-yoshlarda yuksak maqsadlarning shakllanmaganligi, o'zini o'zi o'qishga safarbar qilish, iroda, matonat, tirishqoqlik, harakat fazilatlari yetarli rivojlanmaganligi ta'lim sifatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun ta'lim bilan birga tarbiya ham muhim omildir.

Adabiyotlar tahlili va metodlar

Adabiyotlar tahlili milliy tarbiya shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar sifatida oila, ta'lim muassasalari va jamiyatning ta'sirini ko'rsatadi. Tadqiqot metodlari sifatida anketalar, intervyular va amaliy kuzatuvlar kabi uslublar qo'llanilgan. O'z navbatida bu metodlar yoshlarning milliy tarbiyaga bo'lgan munosabatini va ushbu jarayonning ijtimoiy-psixologik omillar bilan bog'liqligini aniqlash imkonini beradi.

Masala yuzasidan adabiyotlar tahlili milliy va ma'naviy tarbiya sohasida o'qituvchilarning faoliyatini metodik ta'minlovchi o'quv materiallari, shu jumladan, milliy va ma'naviy tarbiya sohasiga oid metodik qo'llanmalar, o'quvchilar uchun zarur darsliklar yetarli emasligini ko'rsatmoqda.

Oilaviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasiga e'tiborsizlik tahdidi aholi orasida boshqa tahdidlarga nisbatan xabardorligi pastligi bo'yicha 55% ya'ni salbiy ko'rsatkichga ega. Bu aholining oilada yoshlar tarbiyasi, milliy tarbiya bilan bog'liq ishlarda sustkashliklar ko'p ekanligini, yoki tarbiya

masalasiga past munosabatda ekanligini ko'rsatadi. Bu illatning salbiy oqibatlaridan ko'pchilik behabar. Bu borada tadqiqotchilar o'z nazariyalarini ilgari surishgan [2].

Ijtimoiy-psixologik omillar o'zi va yoshlar tarbiyasida qanda o'rin tutadi – shu ma'nodagi izlanishlarni R.Alimova kabi tadqiqotchilar ishlarida ro'rishimiz mumkin [3].

Masala yuzasidan o'rganishlar, ya'ni aksariyat respondentlarning fikricha yosh ota-onalar o'z farzandlariga milliy qadriyatlarni o'rgatmayapti, shu sababli yoshlarimiz milliy qadriyatlarni hurmat qilmayapti, aksincha, “ommaviy madaniyat”ga zamonaviy madaniyat deb taqlid qilish kabi salbiy jihatlar ko'payib bormoqda deb ta'kidlandi. Oilada milliy tarbiya fuqsiyasining ishlamasligi oilaviy nizolar va oilaviy ajrimlarni ko'paytirayotganligi ko'pchiligimizga sir emas va biz shu sababli ham mazkur farazga aniqlik kiritish uchun ushbu masalani ham K.Tursunov va O.Ismoilov tadqiqotlarida kuzatish mumkin [4].

Sh. Xolmatov esa farzand tarbiyasi bilan shug'ullanishiga qanday omillar to'sqinlik qilyapti? Ota-onalar farzand tarbiyalash metodlarini biladimi? Ota-onalar farzand tarbiyasida qanday psixologik qonuniyatlardan foydalanayapti? degan savollarga javob topishga harakat qiladi [5].

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, oila va ta'lim muassasalari milliy tarbiyani shakllantirishda eng muhim ijtimoiy omillardan biri hisoblanadi. Oilaning birinchi tarbiya manbai sifatida milliy qadriyatlarni o'rgatishdagi roli katta. Shuningdek, ta'lim muassasalari ham yoshlarning milliy tarbiyasini rivojlantirishda faol ishtirok etadi. Zamonaviy ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni o'rgatish va ularni yoshlarga singdirish ham dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Global ta'lim standartlari, yangi texnologiyalar va xalqaro almashinuvlar natijasida yoshlarning g'arb madaniyatiga intilishi ko'paymoqda. Shu sababli, ta'lim tizimida milliy tarbiyaning asosiy printsiplarini chuqurroq o'rganish va amaliyotga tatbiq etish zarur. Psixologik jihatdan esa yoshlar o'z tengdoshlari va jamiyatda milliy qadriyatlarni anglash va milliy o'zlikni anglash orqali o'zlarini topadilar [6].

Bugungi kunda O'zbekistonda yoshlar tarbiyasini milliy va zamonaviy asosda ilmiy-texnologik isloh qilish borasida olib borilayotgan ishlar uni bugungi kun ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda ilmiy asoslangan tayanch kompetensiyalar, fazilatlar va asosli psixologik qonuniyatlar asosida shakllantirishni talab etmoqda. Milliy tarbiyaga yangicha, tizimli yondashuv, bolada tayanch

fazilatlarni kafolatli shakllantirishda uning psixologik qonuniyatlarini o'rganish, mazkur masalada oila, maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta, o'rta maxsus kasbhunar, oliy ta'lim muassasalari, mahallalarning ijtimoiy-pedagogik imkoniyatlarini to'liq yuzaga chiqarishni va ular orasida ilmiy-metodik hamkorlik va uzviylikni yangi darajaga ko'tarishni taqozo etadi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot yoshlarning milliy tarbiyasini shakllantirishda ijtimoiy va psixologik omillarning muhimligini ta'kidladi. Oila, ta'lim va jamiyatning yoshlar ongida milliy qadriyatlarni mustahkamlashdagi roli ko'rsatib berildi. Natijalar milliy tarbiyani mustahkamlash va kelajak avlodlarda milliy ongni rivojlantirish uchun zaruriy chora-tadbirlar taklif qilish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, oilada farzand tarbiyasi - oila baxti, farzandlarning tarbiyasi yetuk inson bo'lib yetishidagi ota-onaning sa'yiharakati hisoblanadi. Oiladagi farzand tarbiyasi uning kelajakda kim bo'lib yetishishida muhim o'rin tutadi. Demak, bola oilada jamiyatning qiyofasini ko'radi, bo'lajak fuqaroning tabiati, dunyoqarashi va axloqiy qiyofasi oilada shakllanadi hamda shunga ko'ra kamol topib boradi. Farzandlarimizni ilm-fan va ta'lim-tarbiya asosida voyaga yetkazish maqsadga muvofiq ekan, o'z o'rnida tarbiya esa milliy fazilatlarga yo'g'rilgan milliy tarbiya bilan chambarchas bog'liqdir. Zero, yoshlar kelajak egalari hisoblanadi. Yoshlarimiz ta'lim-tarbiyasida esa milliy tarbiya katta ahamiyatga ega.

Eng muhimi, farzandlarimiz tarbiyasiga etiborli bo'laylik, aynan shu mezon bolalarimizni ma'nan, ruxan sog'lom, o'z ota-bobolariga, tariximizga, Vatanimizga, ona tilimizga, o'z milliy qadriyatlarimizga hurmat bilan qaraydigan barkamol bo'lib o'sib unishining asosidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanov, A. (2020). **Yoshlarning milliy ongini shakllantirishda oilaning roli**. Toshkent: Fan va Texnologiya nashriyoti.
2. Karimova, Z. (2018). **Milliy tarbiya va ta'lim muassasalarining o'rni**. *Pedagogika jurnali*, 12(3), 45-52.
3. Alimova, R. (2019). Ijtimoiy-psixologik omillar va yoshlar tarbiyasi. Samarqand Davlat Universiteti nashrlari, 5(1), 23-30.
4. Tursunov, K. va Ismoilov, O. (2021). Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. *Ma'naviyat va Madaniyat ilmiy jurnali*, 14(6), 77-83.
5. Xolmatov, Sh. (2017). **Milliy tarbiya psixologiyasi**. Toshkent: Yangi asr avlodi.

-
6. Shermatova, G. (2015). Yoshlarning milliy o'zlikni anglashida madaniyatning o'rni. Buxoro Davlat Universiteti Ilmiy Nashrlari, 3(4), 33-40.